

Suriye Savaşında İdlib Bilmecesi ve Türkiye

Suriye savaşında henüz sona doğru bir süreçte olmasak da şu günlerde bölgeye içeriden ve dışarıdan müdahale eden aktörlerin pozisyonlarının büyük ölçüde belirlendiğini görmek mümkün. Öte yandan Güney Cephesi, DAESH ve Irak'ın yeniden dizaynı; Kuzey Suriye'de PYD'nin, bereketli Suriye'de Esed rejiminin ve İdlib'deki aktörlerin durumu, ülkenin geleceği ile ilgili tam bir belirsizliğe işaret ediyor. Özellikle Türkiye sınırına yakın İdlib, bugün farklı muhalif grupların bulunduğu, 2 milyon nüfusu barındıran bir coğrafya. Bu bölge, önümüzdeki süreçte Suriye ve komşu ülkeleri arasındaki kırılğan fay hattının en önemli kesişme noktasını oluşturuyor.

Suriye'de hâlihazırda Güney Cephesi'nde ABD ve Ürdün'ün sınırlı ölçüde desteklediği muhalifler, devrimin başlangıcından itibaren çok fazla bir ilerleme sağlayamadan Deraa şehrinde sıkışmış durumda. Bu örnek, baştan itibaren ABD'nin Suriye muhaliflerine olan gerçek desteğini anlama açısından önemli bir gösterge olarak karşımızda duruyor.

Şüphesiz Suriye'deki halk ayaklanmasından en fazla yararlanan ve kazançlı çıkan PKK'nın Suriye kolu PYD oldu. ABD ve Batı dünyasının yanında Rusya'nın da kısmi desteğini alan PYD, sadece Kürtlerin yaşadığı topraklara değil, Arapların topraklarına da göz dikip işgal ediyor. Şu anda Arapların çoğunlukta yaşadığı Rakka'yı DAESH'ten almaya çalışan PYD ve müttefiklerinin bir sonraki hedef olarak da Deyri Zor'u belirledikleri anlaşılıyor. PYD'nin bugün Suriye'nin enerji, tarım ve diğer ekonomik ve sosyal imkânlarını büyük ölçüde elinde bulunduran Deyri Zor'dan sonraki hedefinin ise muhaliflerin elinde kalan son direniş noktalarından İdlib olacağını tahmin etmek güç değil.

İdlib'de şu anda iki önemli silahlı grup var. Birincisi, kısmen Türkiye'nin de desteğini alan ve üç yıldızlı Özgür Suriye Ordusu'nun üç yıldızlı yeşil, beyaz ve siyah bayrağını kabul eden Ahrar'u-Şam; diğeri ise eski adıyla Nusra Cephesi, Fetih el-Şam, Cundu'l-Aksa ve Nurettin Zengi gibi grupların oluşturduğu geniş koalisyon. Tahrir'u-Şam adını alan bu koalisyon İdlib'deki en büyük ve güçlü grup. Söz konusu gruplar arasındaki çatışmalar şu an her ne kadar dinmiş görünse de oluşan derin düşmanlıklar sebebiyle bu gruplar arasında ileride yeniden anlaşmazlıklar yaşanması ihtimali hiç de zayıf değil. Bütün bu çatışmaların sebepleri ve yaşanan sorunlar bir yana, çatışmalar esnasında ve sonrasında dikkat çeken en önemli husus, başta ABD olmak üzere Batılı güçlerin ve Batılı medyanın gelişmeler karşısındaki suskunluğu. Daha önce Tahrir'u-Şam'ı el-Kaide'nin devamı olarak gören ve terör örgütü olarak ilan eden Batı'nın bu sefer suskun kalması, Batı dünyasının bölge üzerindeki niyetini anlamada oldukça manidar ve önemli bir gösterge.

Akdeniz'e çıkış yolunu ve kuşağını tamamlamak isteyen PYD'nin en büyük müttefiki ABD'yi arkasına alarak bu hedefine ulaşmaya çalışacağını tahmin etmek de zor değil. Bugünlerde bölgede bir yandan Rakka operasyonu devam ederken bir yandan da İdlib içinde çatışmaların yaşandığı ve bu çatışmalarda birçok insanın hayatını kaybettiği haberleri geliyor. İdlib'de ayrıca değişik motivasyonlarla Suriye'ye gelerek muhalif gruplara katılan ve şu anda şehirde bulunan binlerce yabancı savaşçı var. Farklı ülkelerden gelen bu savaşçıların statüsü ve geleceği konusu da ciddi endişelere sebep oluyor.

Öte yandan İdlib'deki çatışmalar Türkiye'yi de doğrudan ilgilendiriyor. Zira hemen sınırın yanı başında bulunan bu şehirde şu anda 2 milyona yakın insan yaşıyor. Ayrıca İdlib şehri ve civarı, ABD'nin PYD'ye açmaya çalıştığı Akdeniz hattı karşısındaki en önemli kalkan vazifesini görüyor.

Daha önceki süreçten de bilindiği üzere, PYD'ye alan açmak için ileri sürülen en büyük koz terör tehdidi söylemiydi. Hatırlanacağı üzere bugüne kadar DAESH, işgal ettiği bölgeleri ABD'nin hava desteğini alan PYD'ye terk etmek zorunda kalmıştı. Bu operasyonlar sırasında eş zamanlı olarak Türkiye de medya, siyaset ve ekonomik anlamda ciddi bir baskı altına alınmıştı. En klasik baskı yöntemi de "DAESH'e destek veriliyor" yaygarasıyla Türk hükümetinin eli bağlanarak bölgenin dizaynı çalışmalarını kendi istedikleri şekilde yürütmek şeklinde cereyan ediyordu.

Yukarıdaki tecrübe ve örnekler herkesin malumu iken bugünlerde "İdlib'de de Rakka'da olduğu gibi bir durumla karşı karşıya kalınır mı" sorusu zihinleri meşgul ediyor. Zira ABD ve Batılı müttefiklerinin Heyet'u-Tahrir'u-Şam'ı terör örgütü olarak değerlendirip baskıyı arttırması durumunda benzer bir politikanın uygulanması çok olası görünüyor. Bu durumda Türkiye'ye yine medya ve siyaset üzerinden

İdlib halkına yardımları kesmesi için baskı yapabilir.

Sonuç olarak ABD'nin patlamaya hazır bekleyen İdlib'e PYD ile birlikte terör örgütlerini temizleme bahanesiyle girmesi ve bölgeyi işgal etmesi ihtimali, dikkatle değerlendirilmesi gereken bir konu olarak görünüyor. Dolayısıyla Türkiye için gerek bölgesel gerekse uluslararası güçlerle yapılacak bir anlaşma ile tez vakitte İdlib'in statüsünün belirlenip bir çözüme kavuşturulması büyük önem arz ediyor. Aksi takdirde ilerideki dönemde bu sürecin bölgeyi terörize etme olasılığı ve bu durumun da Türkiye'yi çok ciddi anlamda etkileyeceği muhakkak. Bununla birlikte Suriye sahasında mevcut anlaşmaların ve sınır belirlemelerinin Cenevre ve Astana gibi siyasi diyaloglardan ziyade, tamamen sahadaki askerî hâkimiyet üzerinden belirleneceğini söylemek de isabetli olur. Nitekim Suriye'nin statüsünde Cenevre veya Astana'da yürütülen süreçler değil tamamen sahadaki askerî güç dengesi belirleyici temel faktör olacaktır.